

## «Alexander L. Kielland»-ulykken

Fikk mystisk telefon

# «Kielland»-ofre vant fram mot oljegigant

**ERSTATNING:** Et vitnemål fra en tidligere maskinsjef om at Phillips Petroleum nektet å lytte til ansatte som ønsket inspeksjon av «Alexander L. Kielland», kan ha gjort utslaget for at overlevende og etterlatte vant fram i en erstatningssak mot Phillips Petroleum i 1986.

**Tor Gunnar Tullakken**  
tor.gunnar.tullakken@stava.no

**Ellen Kongnes**  
ellen.kongnes@stava.no

– Jeg oppførte at Phillips var ukomfortabel med ytterligere eksponering som saken ville fler i en ny domstol. Noen av vitnene var av så sterk loyale at de ville ramme Phillips Petroleum hardt og stille selskapet i et dårlig lys. Spesielt gikk dette spekket som kapteinen og maskinsjefen på «Alexander L. Kielland»-villie ha undersøkt sommeren 1979, men som Phillips, tidlige vitneutgavene, nekter plattformen å utføre, forklarer advokat Pål Mjølhus til Aftenbladet.

I 1985 og 1986 var Mjølhus advokat for ti etterlatte og overlevende som fikk alle sine krav om erstatning innfridd fra Phillips Petroleum og Stavanger Drilling. Mjølhus var den gang overrettsadvokat og det ikke ble mer kamp for å få gjennom kravene på vegne av de etterlatte og overlevende. Sakene fra 1986 er nå tilgjengelig i Statistikkets digitalarkiv.

**– Håndtert korsett**  
Hvorfor ville Phillips ha fullt? Hvorfor nektet Phillips plattformens sjef og maskinsjef inspeksjon sommeren 1979? For skulle Phillips å si nei på spørsmål i «Kielland-saken»? Dette er spørsmål Aftenbladet har stilt til ConocoPhillips.  
Forskerleder Stig S. Kvendseth ønsker ikke å kommentere

Mjølhus uttalelser, men skriver følgende i en e-post.  
– Vi har ingen kommentar til advokat Pål Mjølhus oppfatninger og påstander. Det er i år 40 år siden den tragiske «Kielland»-ulykken, og de som satt i ledelsen i selskapet i 1979 og på 1980-tallet er ikke lenger ansatt. Det er derfor ikke mulig for oss å kommentere de foreslåtte uttalen og påstander som det refereres til. Slik vi kjenner selskapet har vi fullt til å stå på hendene på en korsett molo.

**– Norge tapte alt**  
I den skriftlige dokumentasjonen som foreligger, kommer det fram at for fullt ble innlagt, hadde Mjølhus framprovosert svar på en rekke spørsmål og krevd at sentrale personer, blant annet fra Stavanger Drilling og Phillips Petroleum, skulle vitnebehovert.

– Jeg er glad vi vant fram, men sett i ettertidens lys har jeg bebreidet meg selv for at vi ikke fikk klart saken for å komme til bunns i mange av de observerte spørsmålene som i dag gir «Kielland-saken», sier Mjølhus.

Han minner om at han på bakgrunn av de nye opplysningene som kom fram i denne etterforskingen sendte krav om ny politigranskning av «Kielland»-ulykken.

Det kan trekkes paralleller mellom fullt som Phillips Petroleum innleide i 1986 og det fullt selskapet var med på i 1991 i Frankrike. Etter nesten 30 års beredelse, ble fullt med fullt de oske og friske interesse i «Kielland-saken» i 1991 presentert i Aftenbladet i første uke. I fullt form det fram at de største interessene erkente at de i realiteten hadde en del sak mot franske myndigheter.

**– Saken sto dærlig**  
Men allerede i 1986, mens saken mellom de norske og franske interessene pågikk i Paris, var det en sak i Stavanger byrett som satte Phillips Petroleum i et dårlig lys. Saken ble ikke avsluttet før den kom for domstolen, og dermed var det en rekke vitner som slapp å uttale seg.  
Advokat Carl Gunnar Sandvold, som i dag arbeider ute



«Alexander L. Kielland» ble utsatt og utviklet i 1983 i Cardiff, Storbritannia. HAM S. Vrethe ut



# «Kielland»-ofre vant fram mot oljegyant

**ERSTATNING: Et vitne- mål fra en tidligere maskinsjef om at Phillips Petroleum nektet å lytte til ansatte som ønsket inspeksjon av «Alexander L. Kielland», kan ha gjort utslaget for at overlevende og etterlatte vant fram i en erstatnings sak mot Phillips Petroleum i 1986.**

[Tor Gunnar Tollaksen](#)

- Jeg oppfattet at Phillips var ukomfortabel med ytterligere eksponering som saken ville fått i en ny domstol. Noen av vitnemålene var av så sterk kost at de ville rammet Phillips Petroleum hardt og stilt selskapet i et dårlig lys. Spesielt gjaldt dette sprekken som kapteinen og maskinsjefen på «Alexander L. Kielland» ville ha undersøkt sommeren 1979, men som Phillips, ifølge vitneutsagnene, nektet plattformsjefen å utføre, forklarer advokat Pål Mitsem til Aftenbladet.

I 1985 og 1986 var Mitsem advokat for 11 etterlatte og overlevende som fikk alle sine krav om erstatning innfridd fra Phillips Petroleum og Stavanger Drilling. Mitsem var den gang overrasket over at det ikke ble mer kamp for å få gjennom kravene på vegne av de etterlatte og overlevende. Søksmålet fra 1986 er nå tilgjengelig i Statsarkivets digitalarkiv.

## **- Håndtert korrekt**

Hvorfor ville Phillips ha forlik? Hvorfor nektet Phillips plattformsjefen å gjennomføre inspeksjon sommeren 1979? Forsøkte Phillips å utøve press på vitner i «Kielland»-saken? Dette er spørsmål Aftenbladet har stilt til ConocoPhillips.

Pressekontakt Stig S. Kvendseth ønsker ikke å kommentere Mitsems uttalelser, men skriver følgende i en e-post:

- Vi har ingen kommentar til advokat Pål Mitsems oppfatninger og påstander. Det er i år 40 år siden den tragiske «Kielland»-ulykken, og de som satt i ledelsen i selskapet i 1979 og på 1980-tallet er ikke lenger ansatt. Det er derfor ikke mulig for oss å kommentere de forskjellige utsagn og påstander som det refereres til. Slik vi kjenner selskapet har vi tillit til at saken ble håndtert på en korrekt måte.

## **- Norge tapte alt**

I den skriftlige dokumentasjonen som foreligger, kommer det fram at før forlik ble inngått, hadde Mitsem framprovosert svar på en rekke spørsmål og krevd at sentrale personer, blant annet fra Stavanger Drilling og Phillips Petroleum, stilte i vitneboksen.

- Jeg er glad vi vant fram, men sett i ettertidens lys har jeg bebreidet meg selv for at vi ikke fikk kjørt saken for å komme til bunns i mange av de ubesvarte spørsmålene som i dag preger «Kielland»-saken, sier Mitsem.

Han minner om at han på bakgrunn av de nye opplysningene som kom fram i denne rettsprosessen sendte krav om ny politigransking av «Kielland»-ulykken.

Det kan trekkes paralleller mellom forliket som Phillips Petroleum inngikk i 1986 og det forliket selskapet var med på i 1991 i Frankrike. Etter nesten 30 års hemmelighold, ble forliket mellom de norske og franske interessene i «Kielland»-saken i 1991 presentert i Aftenbladet i forrige uke. I forliket kom det fram at de norske interessene erkjente at de i realiteten hadde en dårlig sak mot franskmennene.

## **- Saken sto dårlig?**

Men allerede i 1986, mens saken mellom de norske og franske interessene pågikk i Paris, var det en sak i Stavanger byrett som satte Phillips Petroleum i et dårlig lys. Saken ble altså avsluttet før den kom for domstolen, og dermed var det en rekke vitner som slapp å uttale seg.

Advokat Carl Gunnar Sandvold, som i dag arbeider utelukkende med personskader på skadelidtsiden i Stavangeradvokatene, var i 1986 selskapsadvokat i Phillips Petroleum. Han tar ikke igjen detaljer i saken. På generelt grunnlag sier han at det ofte kan være slik at det i en forliksforhandling kan ligge en erkjennelse av at saken står dårlig og at det dermed innebærer en erkjennelse av ansvar.

- Men det er dermed ikke sagt at alle saker hvor det inngås forlik, også erkjennes ansvar. Det kan være mange og ulike motiver for å inngå forlik. Det kan for eksempel dreie seg om at saken er så tragisk og trist at du får medfølelse for motparten og strekker deg langt, men uten å innrømme ansvar. Negativ presseomtale er også noe som gjerne vurderes. Dette kan ha vært et poeng for Phillips. Selskapet kan ha sett at det ikke var tjent med at saken gikk til doms med de belastningene det ville medført om saken ble brettet ut i pressen, uavhengig av resultatet i en dom, sier Sandvold.

### **Phillips nektet inspeksjon**

Gjennom vitnemål kom det fram at Phillips Petroleum hadde nektet plattformsjef Torstein Sæd på «Alexander L. Kielland» å fullføre inspeksjon av de horisontale stagene som lå under vann. D-6-staget var et av stagene som lå under vann. Den norske granskingskommisjonen kom i sin rapport, som ble presentert i april i 1981, fram til at det var som følge av en sveisefeil i D-6-staget at sprekken oppsto som forårsaket «Kielland»-ulykken.

Maskinsjef Leif Barkved forklarte i en erklæring som var signert og bevitnet den 7. mars 1986 at det på «Alexander L. Kielland» var et planlagt inspeksjons- og vedlikeholdsopplegg for alle deler av plattformen. Utenfor lugaren til plattformsjefen og maskinsjefen hang det ei tavle på et kontor. På denne tavla ble det markert med nåler som ble flyttet når de enkelte stagdelene ble inspisert.

Inspeksjonsopplegget fungerte slik at det ble gjort gradvis.

- Vi tok oss inn i de enkelte skrogdeler gjennom mannhull og var spesielt opptatt av knutepunkt. Det vi så etter var sprekker og andre skader, og dersom vi oppdaget sprekker ville vi selvfølgelig ta skritt til utbedring», forklarte Barkved i vitnemålet.

### **Ønsket å gjøre inspeksjon**

Videre beskrev han at det sommeren 1979 var tid for å inspisere de horisontale stagene.

- Disse lå vanligvis under vann, men når været var gunstig, og det var det på dette tidspunkt, kunne vi heve riggen tilstrekkelig til at vi kunne komme til tverrbracingene med robåt. Vi kunne også gå innvendig i disse, enten ved at vi tok oss inn gjennom avlastingshullene eller ved at vi gikk inn fra pontogene. Dette ville både kaptein Torstein Sæd og jeg gjøre, og vi var enige om at det var på tide å gjøre dette», erklærte Barkved videre.

Men for å kunne heve plattformen og gjennomføre inspeksjon, måtte gangveien over til Edda bli tatt bort, i tillegg tok det flere timer å deballastere riggen, omtrent en arbeidsdag til kontrollen, og et par timer for nedsenkning igjen. Mens kontroll foregikk måtte oljearbeidere bruke helikopter for transport til og fra «Alexander L. Kielland».

### **Sjefen sa nei**

- Kaptein Torstein Sæd kom tilbake til «Alexander L. Kielland» og sa at han hadde fått beskjed av den amerikanske sjefen i Phillips Petroleum på Edda om at Phillips Petroleum ikke gikk med på at man tok gangveien og foretok den inspeksjonen som var planlagt. Han var nokså oppgitt og nedslått. Jeg overhørte ikke selv samtalen han hadde hatt på Edda, men jeg er helt sikker i min sak om at kaptein Torstein Sæd fikk beskjed fra den amerikanske sjefen på Edda-plattformen, som var representanten for Phillips Petroleum, om at Phillips Petroleum ikke gikk med på at undersøkelsen ble foretatt, men nektet kaptein Torstein Sæd å foreta undersøkelsen. Dette fortalte kaptein Torstein Sæd til meg, og det var heller ingen andre grunner til at kaptein Sæd skulle ha endret mening om den inspeksjon som han og jeg hadde avtalt», forklarte Barkved.

### **Da vitner ble innkalt, gikk saken til forlik**

Barkveds vitneutsagn om at kaptein Torstein Sæd var bekymret for sprekker som han hadde tatt opp med rederiet Stavanger Drilling, ble i retten også bekreftet av henholdsvis plattformsjef Sæds kone, svoger, søster, samt en lokal logoped som kaptein Sæd uttrykte sine bekymringer til. Sæds bekymringer er også tatt opp av hans datter og stedatter i den fem binds minnesamlingen - «Minnebanken» - som Universitetet i Stavanger har utgitt om Kielland-ulykken.

Rederiet, Stavanger Drilling sin toppsjef, Alf Kaasen, ble innkalt som vitne etter enken Erna Sæds nye opplysninger om plattformens tekniske stand før ulykken. Men før Kaasen kom seg til vitneboksen, gikk saken til forlik. Kaasen lever heller ikke i dag. I dag, 30 år etterpå, husker ikke dommer i saken, Olav T. Laake detaljene omkring forliket som ble inngått i denne rettssaken.

### **Fikk mystisk telefon**

Etter at Leif Barkved avga sitt vitnemål skal han ha blitt oppringt av representanter fra Phillips Petroleum som ville vite hvem som var hans nye arbeidsgiver. I sakspapirene kommer det fram at advokat Pål Mitsem ville ha svar på hvorfor Phillips drev og ringte rundt til vitner og ville vite hvem som var arbeidsgiver?

- *Har Phillips hatt gode erfaringer med dette tidligere?* spurte Mitsem og pekte dermed på at Phillips satte vitner under press.

Den 15. mai 1986 skrev Aftenbladet at statsadvokat Åsmund Norheim ikke så bort fra at deler av «Kielland»-ulykken måtte granskes på nytt som følge av maskinsjefens vitnemål.

Dagen etter, den 16. mai, ble Barkved intervjuet i Aftenbladet og hevdet at Mitsem hadde trukket uttalelser lengre enn det var dekning for. Barkved sto imidlertid fast på vitnemålet sitt og trakk ikke det tilbake.

### **Krevde ny etterforskning**

Vitnemålet ble dermed et viktig dokument som ble sendt inn sammen med kravet om ny etterforskning av «Kielland»-ulykken på bakgrunn av disse nye og viktige opplysningene som var kommet fram i rettsprosessen.

Men etterpå ble det helt stille, og saken fikk ikke videre oppfølging fra Riksadvokaten eller politiet.

### **- Phillips hadde mye å tape**

Leder av «Kielland»-nettverket Odd Kristian Reme sier at det på midten av 1980-tallet foregikk et erstatningssøksmål mot Phillips i USA for 167 overlevende og etterlatte. En langvarig prosess endte på 1990-tallet med at de ikke vant fram. Årsaken er komplisert og skal ikke utbroderes her. I sin analyse av begrensningssøksmålet i Stavanger mener Reme det var svært viktig for Phillips Petroleum å stanse en videre rettsprosess.

- Dersom en norsk domstol hadde dømt Phillips i Norge, så ville våre amerikanske advokater gnidd seg i hendene og tenkt at vi hadde en helt fabelaktig sak. Derfor var det avgjørende å stanse rettsprosessen i Norge. Phillips og Stavanger Drilling hadde begge behov for at den norske kommisjonsrapporten ikke ble undergravd. En rettsbeslutning i Norge som påla Phillips ansvar ville både vært skadelig for rettssakene i USA og i Frankrike sett med Phillips' øyne.

- Det er nok også slik vi må forstå Phillips' motiver, i tillegg til risikoen med tapt omdømme, derfor betalte selskapet fullt ut i tråd med kravet fra advokat Pål Mitsem, forklarer Reme.